

Wat als ouderen levensmoe zijn?

Specialisten schrijven handleiding om signaal van ouderen zorgvuldiger te interpreteren

- ▶ Niet graag meer leven is niet hetzelfde als graag willen sterven
- ▶ Levensmoeheid is meer maatschappelijk dan individueel probleem
- ▶ Doordachte leidraad helpt zorgverleners bij nauwgezet onderzoek

Jan COLLA

„Onderzoek leert dat 75-plussers meestal een hoog niveau van welbevinden behouden, ook als hun gezondheid en levensconditie erop achteruitgaan. Sommigen voelen zich duidelijk minder goed en vinden deze fase de treurigste tijd van hun leven. Ze ervaren het leven als eentonig, vervelend en weinig zinvol. Ze zijn het leven soms letterlijk zo moe dat ze een doodswens formuleren. Sinds de invoering van de euthanasiewet kan dit uitmonden in een actieve vraag naar levensbeëindiging gericht tot naasten en zorgverleners.” Zo begint een opmerkelijke bijdrage van een groep artsen van de werkgroep Palliatieve Zorg en Geriatrie van de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen in het *Tijdschrift voor Geneeskunde*.

„Levensmoeheid bij ouderen is een belangrijk maatschappelijk probleem waarmee we in de toekomst nog vaker geconfronteerd zullen worden”, zegt Nele Van Den Noortgate, diensthoofd geriatrie aan het UZ Gent en een van de auteurs van de tekst. „Welk antwoord kunnen we daarop geven? Het zou in elk geval een slecht antwoord zijn om enkel medische oplossingen

aan te bieden. Wij roepen op om levensmoeheid niet als een individueel, maar als een breed maatschappelijk probleem te beschouwen.”

Vanuit die bekommerning schreven de specialisten een handleiding voor zorgverleners. „Levensmoeheid is een gevoel dat ouderen frequenter uiten”, stelt dokter Van Den Noortgate vast. „Het is vandaag meer bespreekbaar, maar er zijn ook meer hoogbejaarden. Die krijgen het gevoel dat ze niks meer bijdragen tot een samenleving die steeds meer prestatiegericht is, of ze voelen zich schuldig omdat hun kinderen voor hen moeten zorgen.”

Artsen en zorgverleners krijgen dan soms een vraag naar levensbeëindiging. Past zo'n vraag van wie levensmoe is in de huidige euthanasiewet of niet? „Naast lichamelijke problemen, die in dit geval niet echt op de voorgrond staan, spelen ook onder meer psychische, existentiële, spirituele, sociaal-economische en financiële factoren mee”, zegt Nele Van

De vraag van veel ouderen met levensmoeheid past niet in de huidige euthanasiewetgeving

Den Noortgate. „Daarom roepen we op tot voorzichtigheid. Bekijk de zaken multiprofessioneel, samen met psychologen, geestelijke gezondheidswerkers, pastores, morele consulenten – mensen dus die geschoold zijn om welzijnsaspecten te beluisteren. Als zorgverlener hebben we op dat vlak wellicht niet de beste scholing. Wij zijn vooral opgeleid om te handelen, terwijl

het misschien gaat om een probleem waarmee we niet meteen iets moeten doen, maar dat er gewoon mag zijn.”

Daarom benoemden de auteurs in een schema en een controlelijst al die factoren. „Brenghet volledige plaatje in kaart, met verschillende disciplines samen, en evalueer dan waar we nog iets kunnen veranderen. Doe dat zorgvuldig en denk niet te snel dat er maar één oplossing is, namelijk een spuitje geven.”

De vraag van veel ouderen met levensmoeheid lijkt niet te passen in de huidige euthanasiewetgeving. De experts: „Ze verkeren immers niet in een medisch uitzichtloze toestand, nochtans een criterium in de wet. 'Uitzichtloos' kun je vanuit je technische vaardigheden als arts beoordelen en objectiveren. 'Ondraaglijk', zoals levensmoeheid ervaren kan worden, is een heel ander begrip, zeer subjectief. De patiënt moet dat zelf verwoorden. De zorgverlener moet vanuit de medische expertise nagaan of zowel de ondraaglijkheid voor de oudere als het medisch uitzichtloze aanwezig zijn vooraleer in te gaan op een vraag naar euthanasie.”

Het nieuwe model om de onderliggende oorzaken van levensmoeheid op te sporen en te evalueren, wordt nu aan het werkveld aangeboden. „We willen professionele zorgverleners vooral bewustmaken. Ons model is een handleiding om echt te luisteren en dingen op een systematische manier in kaart te brengen, zodat hulpverleners zich niet laten meeslepen in een denken en handelen waar ze achteraf misschien spijt van krijgen.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Bedankt, Edmond

„Hij keek me verbaasd aan toen ik hem bedankte, afgelopen zondag na de eucharistieviering. „Bedankt? Waarom?“, vroeg hij. „Voor het mooie en onvervangbare werk dat je hier elke week verricht“, antwoordde ik. Hij haalde echter de schouders op en mompelde: „Het kerkhof hiernaast ligt vol onvervangbaren.”

Edmond, de vrijwillige koster van onze parochie, is een bescheiden man. Hij verkiest doortastende daden boven ronkende woorden. Elke zondag kan een hele gemeenschap op hem rekenen. De kerk is op tijd geopend, alles staat klaar. Hij helpt bij de omhaling en bij de bedeling van de communie. Alles verloopt zo feilloos, dat we er te weinig bij stilstaan wat hij allemaal doet. Vandaar mijn dank.

Natuurlijk gaat dit stuk niet enkel over die ene Edmond die toevallig in mijn parochie woont (waar hij trouwens hulp krijgt van andere vrijwilligers, die onder meer de kostertaken op zich nemen bij begravenissen en huwelijken). Neen, dit stuk gaat over alle mensen die ergens in een parochie of geloofsgemeenschap vrijwilligerswerk verrichten. Bent u een van hen? Neem dan een dikke viltstift en voeg uw naam toe aan de titel boven dit stuk. In deze week van de vrijwilliger (27 februari tot en met 6 maart) is mijn dankjewel ook aan u gericht.

We zongen in dit blad al vaker de lof van de vrijwilligers. Zij dragen onze Kerk steeds meer op hun schouders, de misdienaars, koorleden, organisten, lectoren, catechisten, secretariaatsmedewerkers en leden van parochieploegen, om maar enkele categorieën te noemen. Dat komt doordat het aantal professionele krachten in onze Kerk snel achteruit boert. Het priestertekort is algemeen bekend, maar ook andere ambten worden knelpuntberoepen.

Neem nu de koster, op wie we deze week in ons *Dossier* de schijnwerpers richten. Vroeger waren zij vanzelfsprekend aanwezig in elke parochie. Ze genoten aanzien en werden vergoed voor hun werk. Hoeveel parochies hebben nu nog een betaalde koster? En in hoeveel gemeenschappen werd hun werk overgenomen door vrijwilligers? De kosterbond Sacrista werd een dik jaar geleden opgeheven. Het einde van een tijdperk.

Van een Kerk die gerund werd door priesters en beroepskosten, professionals dus, evolueren we naar een Kerk waarin die mensen een steeds minder dragende rol spelen. Leken nemen almaar meer taken op zich. Zij bepalen ook almaar uitdrukkelijker de koers van hun gemeenschap, want ze zijn doorgaans een stuk mondiger dan hun voorouders. De Kerk doet er goed aan ook hun inhoudelijke inbreng ernstig te nemen en hen niet als loutere uitvoerders te beschouwen.

We zien ook steeds uitdrukkelijker een groep van professionele leken in de Kerk. Ze gaan aan de slag als parochieassistent of onder een ander statuut. Vaak zijn ze uitstekend opgeleid en hoogst gedreven. Ze nemen een deel van de taken over die priesters voorheen verrichtten, maar uiteraard niet alle. En tussen leken en priesters in groeit de groep van de permanente diakens, van wie we deze week een opmerkelijk exemplaar in de *Klapstoel* laten plaatsnemen. Veel diakens verrichten taken die verder reiken dan diaconie.

Al die mensen zullen in onze Vlaamse Kerk een nieuw evenwicht mee tot stand moeten brengen. Een boeiende oefening. Treuren om wat telooring, zet geen zoden aan de dijk, vooruitkijken wel.

Laten we dus blij zijn met Edmond en zijn vele collega's, die belangeloos of tegen een bescheiden vergoeding mogelijk maken dat we nog elke zondag in tal van kerken terecht kunnen. En er lopen gelukkig nog vele Edmonds rond in onze Vlaamse parochies. We moeten hen koesteren en hun voorbeeld volgen, want zonder dat soort engagement lukt het niet. Ze zijn wel degelijk onvervangbaar. 99

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Sommige 75-plussers zijn het leven zo moe dat ze een doodswens formuleren. © Corbis